

***ΕΣΠΕΡΙΔΑ: «Η θέση & οι προοπτικές
της Ελλάδας για τις εγχώριες
παραγωγικές επιχειρήσεις»***

***ΕΕΔΕ, Αθήνα
3 Απριλίου 2014***

**ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΔΕΙΚΤΩΝ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ,
ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ WORLD
ECONOMIC FORUM (2013 – 2014)**

Δρ. Κωνσταντίνος Αραβώσης,
Επίκουρος Καθηγητής ΕΜΠ,
Αντιπρόεδρος Α' Δ.Ε. ΕΙΔΙΠ

World Economic Forum – The Global Competitiveness Report

2

Η Παγκόσμια Έκθεση Ανταγωνιστικότητας:

- Συνεισφέρει στην κατανόηση των βασικών συντελεστών που καθορίζουν την οικονομική ανάπτυξη.
- Εξηγεί για πιο λόγο κάποιες χώρες είναι πιο επιτυχημένες από τις άλλες στην αύξηση των επιπέδων εισοδήματος, όσο και στην παροχή ευκαιριών για τους κατοίκους τους
- Αποτελεί σημαντικό εργαλείο για ηγετικά στελέχη επιχειρήσεων και φορείς λήψης αποφάσεων, ως προς την διαμόρφωση βέλτιστων οικονομικών πολιτικών και θεσμικών μεταρρυθμίσεων.

Οι πολιτικοί αρχηγοί, ολοένα και περισσότερο αναγνωρίζουν την σπουδαιότητα των ποιοτικών όσο και ποσοτικών πτυχών της ανάπτυξης. Για το λόγο αυτό, εισάγονται έννοιες όπως αυτής της κοινωνικής και της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας στην διαδικασία λήψης οικονομικών αποφάσεων.

Το Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ, προκειμένου να αναπτύξει περισσότερο το θέμα, διερεύνησε το πώς η βιωσιμότητα σχετίζεται με την ανταγωνιστικότητα και την οικονομική αποδοτικότητα.

Η φετινή Έκθεση σημείωσε ρεκόρ καταγραφής από 148 κράτη, διατηρώντας έτσι τον τίτλο του πιο περιεκτικού εργαλείου αξιολόγησης στο είδος της.

Οι 12 πυλώνες της ανταγωνιστικότητας

4

- Η ανταγωνιστικότητα προσδιορίζεται από το σύνολο των θεσμών, των πολιτικών και των συντελεστών που καθορίζουν το επίπεδο παραγωγικότητας μιας χώρας.
- Το επίπεδο παραγωγικότητας καθορίζει :
 - το επίπεδο ευμάρειας που μπορεί να επιτύχει μια οικονομία.
 - τους συντελεστές απόδοσης που προκύπτουν σε μια οικονομία από τις επενδύσεις, που αποτελούν θεμελιώδεις παράγοντες των ρυθμών ανάπτυξης.

Μια πιο ανταγωνιστική οικονομία είναι πιθανότερο να αναπτυχθεί ταχύτερα.

1^{ος} πυλώνας: Οι θεσμοί

5

- Το θεσμικό περιβάλλον προσδιορίζεται από το νομικό και διοικητικό πλαίσιο, μέσα στο οποίο αλληλεπιδρούν ιδιώτες επιχειρήσεις και κυβερνήσεις, ώστε να παράγουν πλούτο.
- Η ποιότητα των θεσμών, έχει ιδιαίτερα στενή σχέση με την ανταγωνιστικότητα και την ανάπτυξη. Επηρεάζει τις επενδυτικές αποφάσεις και την οργάνωση της παραγωγής, ενώ παίζει καθοριστικό ρόλο στον τρόπο με τον οποίο οι κοινωνίες κατανέμουν οφέλη και κόστη στρατηγικών ανάπτυξης.
- Παρότι η οικονομική βιβλιογραφία έχει εστιάσει κυρίως σε δημόσιους φορείς, ο ιδιωτικός τομέας είναι εξίσου σημαντικός στην διαδικασία παραγωγής πλούτου
- Η οικονομική αποδοτικότητα εξυπηρετείται καλύτερα από τις επιχειρήσεις που λειτουργούν έντιμα και οι κανόνες ηθικής διέπουν τις συναλλαγές τους με το κράτος, τις άλλες επιχειρήσεις και το κοινό γενικότερα. Η διαφάνεια στον ιδιωτικό τομέα είναι άκρως απαραίτητη για την επιχειρηματικότητα.

2^{ος} πυλώνας: Υποδομές

6

- Οι εκτενείς και αποτελεσματικές υποδομές είναι απαραίτητες για την διασφάλιση της αποδοτικής λειτουργίας μιας οικονομίας, καθώς αποτελούν σημαντικό παράγοντα στην διαδικασία προσδιορισμού της τοποθεσίας, όπου εστιάζει η οικονομική δραστηριότητα, όπως και των ειδών και τομέων δραστηριότητας που έχουν δυνατότητα ανάπτυξης σε μια συγκεκριμένη χώρα.
- Οι βέλτιστες υποδομές μεταφορών και επικοινωνίας αποτελούν απαραίτητη προδιαγραφή για την πρόσβαση σε καίριες οικονομικές δραστηριότητες και υπηρεσίες από τις λιγότερο ανεπτυγμένες κοινότητες.

2^{ος} πυλώνας: Υποδομές

7

- Οι οικονομίες εξαρτώνται από υποδομές παροχής ηλεκτρικής ενέργειας, που διασφαλίζουν την απουσία διακοπών και ανεπαρκειών, ώστε επιχειρήσεις και βιομηχανίες να λειτουργούν ανεμπόδιστα.
- Ένα σταθερό και εκτενές τηλεπικοινωνιακό δίκτυο είναι απαραίτητο για την γρήγορη και ελεύθερη μετάδοση πληροφοριών, που επιτρέπει την γενικότερη οικονομική αποτελεσματικότητα, συμβάλλοντας στην διασφάλιση της επικοινωνίας μεταξύ των επιχειρήσεων, έτσι ώστε οι φορείς λήψης οικονομικών αποφάσεων να έχουν στην διάθεσή τους όλη την σχετική πληροφόρηση.

3^{ος} πυλώνας:

Μακρο-οικονομικό περιβάλλον

8

- Η σταθερότητα του μακρο-οικονομικού περιβάλλοντος είναι σημαντική για τις επιχειρήσεις και επομένως απαραίτητη για την γενικότερη ανταγωνιστικότητα μιας χώρας.
- Η μακρο-οικονομική αταξία βλάπτει την οικονομία, όπως πρόσφατα διαφάνηκε στις Ευρωπαϊκές χώρες.
Η διαχείριση δημοσιονομικών ελλειμμάτων περιορίζει την μελλοντική δυνατότητα αντίδρασης της κυβέρνησης, σε περιόδους οικονομικής – επιχειρηματικής ύφεσης

4^{ος} πυλώνας:

Υγεία και Πρωτοβάθμια εκπαίδευση

9

- Το υγιές ανθρώπινο δυναμικό είναι ζωτικής σημασίας για την ανταγωνιστικότητα και την παραγωγικότητα μιας χώρας.
- Η κακή υγεία του ανθρώπινου δυναμικού οδηγεί σε σημαντικές απώλειες για τις επιχειρήσεις, καθώς οι ασθενείς εργαζόμενοι κάνουν συχνές απουσίες ή λειτουργούν σε χαμηλότερα επίπεδα αποτελεσματικότητας.
- Ο συγκεκριμένος πυλώνας λαμβάνει υπόψη το εύρος και την ποιότητα της βασικής παιδείας που λαμβάνει ο πληθυσμός, της οποίας η σπουδαιότητα αυξάνεται ολοένα στην σημερινή οικονομία. Η βασική εκπαίδευση αυξάνει την αποτελεσματικότητα του κάθε εργαζόμενου.

5^{ος} πυλώνας:

Ανώτατη εκπαίδευση και κατάρτιση

10

- Η ποιοτική ανώτατη εκπαίδευση και κατάρτιση είναι κρίσιμης σημασίας για τις χώρες που επιθυμούν την ανάπτυξη, πέρα από την απλή παραγωγή και επεξεργασία προϊόντων
- Στην σημερινή διεθνοποιημένη οικονομία απαιτείται οι χώρες να διαθέτουν καλά εκπαιδευμένους εργαζόμενους που θα μπορούν να φέρουν σε πέρας πολύπλοκες εργασίες σε ένα συνεχώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον
- Μεγάλη σημασία έχει και η συνεχής εκπαίδευση και επιμόρφωση

6^{ος} πυλώνας: Αποτελεσματικότητα της αγοράς αγαθών

11

- Τα κράτη με αποτελεσματικές αγορές αγαθών βρίσκονται σε προνομιακή θέση ως προς την παραγωγή του σωστού συνδυασμού προϊόντων και υπηρεσιών, με δεδομένες τις ιδιαίτερες συνθήκες προσφοράς και ζήτησης της περιοχής τους. Μπορούν επίσης να διασφαλίσουν καλύτερα, ότι τα συγκεκριμένα αγαθά θα διατεθούν με αποτελεσματικότητα στο εμπόριο.
- Το βέλτιστο περιβάλλον ανταλλαγής αγαθών απαιτεί ελάχιστη κυβερνητική παρέμβαση, η οποία συνήθως παρεμποδίζει την επιχειρηματικότητα.
- Η αποτελεσματικότητα της αγοράς βασίζεται στις συνθήκες ζήτησης και συγκεκριμένα τον προσανατολισμό και την κατανάλωση του αγοραστικού κοινού

7^{ος} πυλώνας: Αποτελεσματικότητα της αγοράς εργασίας

12

- Η αποτελεσματικότητα και η ευελιξία της αγοράς εργασίας είναι ζωτικής σημασίας ώστε να διασφαλιστεί ότι ο κάθε εργαζόμενος θα τοποθετείται στην πιο αποδοτική για αυτόν θέση στην οικονομία και θα του παρέχονται τα σωστά κίνητρα, ώστε να κάνει την καλύτερη δυνατή προσπάθεια για την εργασία του. Για τον λόγο αυτό, οι αγορές εργασίας θα πρέπει να είναι ευέλικτες, παρέχοντας την δυνατότητα μετακίνησης εργαζομένων από την μια οικονομική δραστηριότητα σε μια άλλη, γρήγορα και με χαμηλό κόστος. Επίσης η αγορά θα πρέπει να επιτρέπει τυχόν μισθολογικές διακυμάνσεις χωρίς μεγάλες κοινωνικές αναταράξεις.

8^{ος} πυλώνας:

Ανάπτυξη της Χρηματοπιστωτικής Αγοράς

13

- Η οικονομική κρίση έφερε στο φως τον καθοριστικό ρόλο ενός υγιούς και λειτουργικού χρηματοπιστωτικού τομέα για την ανάπτυξη οικονομικών δραστηριοτήτων. Ένας αποτελεσματικός χρηματοπιστωτικός τομέας έχει την δυνατότητα ορθής και παραγωγικής τοποθέτησης των πόρων που έχουν εξοικονομηθεί από τους πολίτες της χώρας, καθώς και από όσους εισέρχονται στην οικονομία του από το εξωτερικό.
- Για τον λόγο αυτό, είναι απαραίτητες για την οικονομία, οι υψηλού επιπέδου χρηματοπιστωτικές αγορές που μπορούν να δημιουργήσουν διαθέσιμο κεφάλαιο για επενδύσεις ιδιωτικού τομέα και πόρους (π.χ. δανεισμό από υγιείς τραπεζικούς τομείς, ρυθμισμένα χρηματιστήρια αξιών, επιχειρηματικά κεφάλαια, και άλλα οικονομικά προϊόντα). Για την πραγματοποίηση τέτοιων λειτουργιών το τραπεζικό σύστημα πρέπει να διέπεται από αξιοπιστία και διαφάνεια.

9^{ος} πυλώνας: Τεχνολογική ετοιμότητα

14

- Στον σημερινό, παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον, η τεχνολογία είναι όλο και πιο ζωτικής σημασίας, για την ανταγωνιστικότητα και ανάπτυξη των επιχειρήσεων.
- Η πρόσβαση στις Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών και η χρήση τους, αποτελούν τον καταλύτη της τεχνολογικής ετοιμότητας μιας χώρας.
- Κεντρική ιδέα είναι ότι οι επιχειρήσεις μιας χώρας θα πρέπει να έχουν πρόσβαση σε εξελιγμένη τεχνολογία, καθώς και την ικανότητα να την αξιοποιούν.

10^{ος} πυλώνας: Μέγεθος της αγοράς

15

- Το μέγεθος της αγοράς επηρεάζει την παραγωγικότητα, καθώς οι μεγάλες αγορές επιτρέπουν στις επιχειρήσεις να εκμεταλλευτούν τις οικονομίες κλίμακας.
- Το διεθνές εμπόριο επηρεάζει θετικά την ανάπτυξη, ιδιαίτερα σε ότι αφορά τις χώρες με μικρή εγχώρια αγορά.
- Οι εξαγωγές αντιμετωπίζονται ως υποκατάστατο για την εγχώρια ζήτηση και τον προσδιορισμό του μεγέθους της αγοράς για τις επιχειρήσεις μιας χώρας.

11^{ος} πυλώνας: Προηγμένες επιχειρηματικές πρακτικές

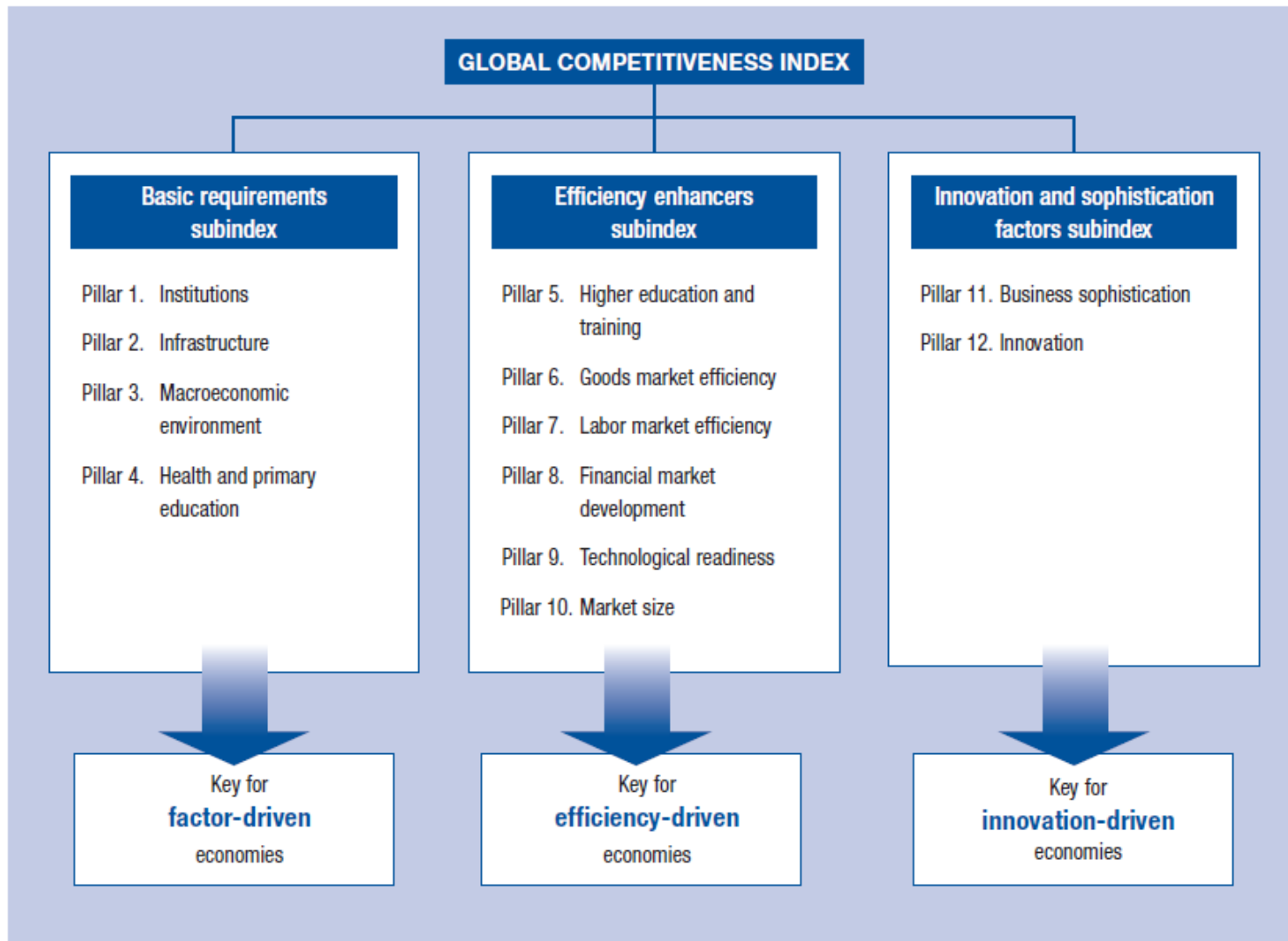
16

- Οι προηγμένες επιχειρηματικές πρακτικές δίδουν υψηλότερη αποτελεσματικότητα στην παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών. Η ανεπτυγμένη επιχειρηματικότητα αφορά δύο άρρηκτα συνδεδεμένα στοιχεία: την ποιότητα των γενικών επιχειρηματικών δικτύων μιας χώρας και την ποιότητα λειτουργικότητας και στρατηγικών των μεμονωμένων επιχειρήσεων.

12^{ος} πυλώνας: Καινοτομία

17

- Η καινοτομία προκύπτει από τις νέες γνώσεις, τεχνολογικές και μη. Οι μη τεχνολογικές καινοτομίες συνδέονται στενά με την τεχνογνωσία, τις δεξιότητες και τις εργασιακές συνθήκες που εφαρμόζονται στους οργανισμούς και γι' αυτό καλύπτονται σε μεγάλο μέρος από τον 11^ο πυλώνα.
- Η καινοτομία είναι ιδιαίτερως σημαντική για τις επιχειρήσεις, καθώς προσεγγίζει τα σύνορα της γνώσης, ενώ η δυνατότητα δημιουργίας προστιθέμενης αξίας μόνο με εισαγόμενη τεχνογνωσία είναι πλέον παρωχημένη.

Αλληλο-συσχέτιση των 12 πυλώνων

19

Οι 12 πυλώνες δεν είναι ανεξάρτητοι:
ενισχύουν ο ένας τον άλλον και επίσης
τυχόν αδυναμίες στον ένα τομέα έχουν
αρνητικές επιπτώσεις στους άλλους

Κατάταξη και σύγκριση με την προηγούμενη χρονιά

20

GCI 2013–2014				
Country/Economy	Rank (out of 148)	Score (1–7)	Rank among 2012–2013 economies*	GCI 2012–2013
Switzerland	1	5.67	1	1
Singapore	2	5.61	2	2
Finland	3	5.54	3	3
Germany	4	5.51	4	6
United States	5	5.48	5	7
Sweden	6	5.48	6	4
Hong Kong SAR	7	5.47	7	9
Netherlands	8	5.42	8	5
Japan	9	5.40	9	10
United Kingdom	10	5.37	10	8
Norway	11	5.33	11	15
Taiwan, China	12	5.29	12	13
Qatar	13	5.24	13	11
Canada	14	5.20	14	14
Denmark	15	5.18	15	12
Austria	16	5.15	16	16
Belgium	17	5.13	17	17
New Zealand	18	5.11	18	23
United Arab Emirates	19	5.11	19	24
Saudi Arabia	20	5.10	20	18
Australia	21	5.09	21	20
Luxembourg	22	5.09	22	22
France	23	5.05	23	21
Malaysia	24	5.03	24	25

Κατάταξη και σύγκριση με την προηγούμενη χρονιά

21

GCI 2013–2014				
Country/Economy	Rank (out of 148)	Score (1–7)	Rank among 2012–2013 economies*	GCI 2012–2013
Croatia	75	4.13	75	81
Romania	76	4.13	76	78
Morocco	77	4.11	77	70
Slovak Republic	78	4.10	78	71
Armenia	79	4.10	79	82
Seychelles	80	4.10	80	76
Lao PDR	81	4.08	n/a	n/a
Iran, Islamic Rep.	82	4.07	81	66
Tunisia	83	4.06	n/a	n/a
Ukraine	84	4.05	82	73
Uruguay	85	4.05	83	74
Guatemala	86	4.04	84	83
Bosnia and Herzegovina	87	4.02	85	88
Cambodia	88	4.01	86	85
Moldova	89	3.94	87	87
Namibia	90	3.93	88	92
Greece	91	3.93	89	96
Trinidad and Tobago	92	3.91	90	84
Zambia	93	3.86	91	102
Jamaica	94	3.86	92	97
Albania	95	3.85	93	89
Kenya	96	3.85	94	106
El Salvador	97	3.84	95	101
Bolivia	98	3.84	96	104

Πίνακας Κατάταξης Ανταγωνιστικότητας

The Global Competitiveness Index 2013–2014

22

Country/Economy	OVERALL INDEX		SUBINDEXES					
			Basic requirements		Efficiency enhancers		Innovation and sophistication factors	
	Rank	Score	Rank	Score	Rank	Score	Rank	Score
Switzerland	1	5.67	3	6.15	5	5.44	1	5.72
Singapore	2	5.61	1	6.30	2	5.63	13	5.14
Finland	3	5.54	7	5.97	9	5.30	2	5.65
Germany	4	5.51	9	5.90	8	5.31	4	5.59
United States	5	5.48	36	5.12	1	5.66	6	5.43
Sweden	6	5.48	8	5.95	7	5.31	5	5.46
Hong Kong SAR	7	5.47	2	6.15	3	5.57	19	4.83
Netherlands	8	5.42	10	5.89	11	5.27	7	5.36
Japan	9	5.40	28	5.37	10	5.27	3	5.62
United Kingdom	10	5.37	24	5.48	4	5.45	10	5.15
Norway	11	5.33	6	5.98	12	5.22	16	5.07
Taiwan, China	12	5.29	16	5.70	15	5.16	9	5.22
Qatar	13	5.24	5	6.01	18	5.02	14	5.08
Canada	14	5.20	15	5.71	6	5.33	25	4.64
Denmark	15	5.18	21	5.55	16	5.05	11	5.14
Austria	16	5.15	19	5.63	21	4.97	12	5.14
Belgium	17	5.13	22	5.51	17	5.03	15	5.07
New Zealand	18	5.11	12	5.78	14	5.17	27	4.55
United Arab Emirates	19	5.11	4	6.04	20	5.00	24	4.67
Saudi Arabia	20	5.10	14	5.73	27	4.69	29	4.33
Australia	21	5.09	17	5.69	13	5.18	26	4.56
Luxembourg	22	5.09	11	5.87	22	4.92	17	4.84
France	23	5.05	23	5.50	19	5.00	18	4.84
Malaysia	24	5.03	27	5.37	25	4.86	23	4.70
Korea, Rep.	25	5.01	20	5.60	23	4.89	20	4.82
Brunei Darussalam	26	4.95	18	5.64	65	4.09	54	3.81
Israel	27	4.94	39	5.05	26	4.73	8	5.23
Ireland	28	4.92	33	5.18	24	4.89	21	4.81
China	29	4.84	31	5.28	31	4.63	34	4.10
Puerto Rico	30	4.67	54	4.82	33	4.58	22	4.71
Iceland	31	4.66	29	5.29	35	4.53	28	4.48
Estonia	32	4.65	26	5.43	30	4.64	35	4.08
Oman	33	4.64	13	5.77	39	4.45	39	4.05
Chile	34	4.61	30	5.28	29	4.64	45	3.92
Spain	35	4.57	38	5.05	28	4.64	32	4.14
Kuwait	36	4.56	32	5.22	77	3.95	101	3.34

Δρ. Κ. Αραβώσης
Επικουρος Καθηγητής ΕΜΠ,
Αντιπρόεδρος Α' Δ.Ε. ΕΙΔΙΠ

Πίνακας Κατάταξης Ανταγωνιστικότητας (συνέχεια)

23

The Global Competitiveness Index 2013–2014 (cont'd.)

Country/Economy	OVERALL INDEX		SUBINDEXES					
	Rank	Score	Basic requirements		Efficiency enhancers		Innovation and sophistication factors	
			Rank	Score	Rank	Score	Rank	Score
Croatia	75	4.13	61	4.69	68	4.05	80	3.46
Romania	76	4.13	87	4.32	63	4.13	103	3.32
Morocco	77	4.11	69	4.58	84	3.90	100	3.34
Slovak Republic	78	4.10	67	4.60	56	4.27	77	3.49
Armenia	79	4.10	73	4.53	85	3.90	88	3.40
Seychelles	80	4.10	52	4.83	95	3.73	62	3.69
Lao PDR	81	4.08	83	4.41	107	3.60	74	3.54
Iran, Islamic Rep.	82	4.07	75	4.51	98	3.70	86	3.41
Tunisia	83	4.06	74	4.52	88	3.81	79	3.47
Ukraine	84	4.05	91	4.27	71	4.01	95	3.36
Uruguay	85	4.05	53	4.82	78	3.95	84	3.43
Guatemala	86	4.04	89	4.29	80	3.91	64	3.66
Bosnia and Herzegovina	87	4.02	81	4.44	89	3.80	89	3.40
Cambodia	88	4.01	99	4.18	91	3.79	83	3.44
Moldova	89	3.94	97	4.20	102	3.66	133	2.87
Namibia	90	3.93	85	4.38	99	3.69	102	3.34
Greece	91	3.93	88	4.30	67	4.06	81	3.46
Trinidad and Tobago	92	3.91	60	4.70	82	3.90	92	3.39
Zambia	93	3.86	104	3.98	101	3.67	61	3.71
Jamaica	94	3.86	111	3.86	79	3.92	75	3.53
Albania	95	3.85	94	4.24	100	3.68	119	3.12
Kenya	96	3.85	121	3.76	73	4.00	53	3.83
El Salvador	97	3.84	98	4.20	106	3.62	73	3.56
Bolivia	98	3.84	90	4.28	120	3.41	93	3.38
Nicaragua	99	3.84	101	4.12	116	3.44	113	3.25
Algeria	100	3.79	92	4.27	133	3.18	143	2.63
Serbia	101	3.77	106	3.96	92	3.78	125	3.01
Guyana	102	3.77	107	3.92	103	3.65	56	3.76
Lebanon	103	3.77	126	3.63	75	3.97	90	3.40
Argentina	104	3.76	102	4.06	97	3.70	98	3.35
Dominican Republic	105	3.76	116	3.81	90	3.79	91	3.40

Δρ. Κ. Αραβώσης
Επίκουρος Καθηγητής ΕΜΠ,
Αντιπρόεδρος Α' Δ.Ε. ΕΙΔΙΠ

- ✓ Φέτος η Ελλάδα, μετά από αρκετά έτη πτώσης, ανεβαίνει στην 91^η θέση της κατάταξης.
- ✓ Παρότι παραμένει στην χαμηλότερη θέση σε σχέση με τις άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα αποτελέσματα στον πυλώνα μακρο-οικονομικού περιβάλλοντος συνεχίζουν να εγείρουν ανησυχίες (εδώ κατέχει την 147^η θέση – δεύτερη από το τέλος για φέτος), η Ελλάδα άρχισε να δείχνει βελτίωση σε άλλους τομείς, γεγονός που αποδεικνύει ότι οι προσπάθειες μεταρρύθμισης έχουν αρχίσει να αποδίδουν. Μικρές βελτιώσεις διαφαίνονται στο θεσμικό περιβάλλον της χώρας, στην αποτελεσματικότητα της αγοράς εργασίας και τεχνολογικής υιοθέτησης αν και χρειάζονται ακόμα αρκετές προσπάθειες σε αυτούς τους τομείς.

- ✓ Αν και παρατηρείται κάποια πρόοδος, οι δημόσιοι φορείς βρίσκονται ακόμη χαμηλά στην αξιολόγηση (102^η θέση) ενώ δεν έχει επιστρέψει η εμπιστοσύνη προς τις χρηματοπιστωτικές αγορές της χώρας (θέση 138).
- ✓ Η ανεπαρκής αγορά εργασίας της χώρας (127^η θέση) συνεχίζει να εμποδίζει την ικανότητα της Ελλάδας να ξεφύγει από την κρίση αν και αυτός ο τομέας έχει βελτιωθεί κάπως σε σχέση με πέρυσι, ίσως λόγω των πρόσφατων προσπαθειών να αυξηθεί το όριο ηλικίας συνταξιοδότησης καθώς και η ευελιξία της αγοράς.

Στην προσπάθειά της να ξεπεράσει τις υπάρχουσες δυσκολίες η Ελλάδα έχει κάποια δυνατά σημεία στα οποία μπορεί να βασιστεί. Όπως το μορφωμένο εργατικό δυναμικό που έχει την ικανότητα υιοθέτησης νέων τεχνολογιών.

Με συνεχείς προσπάθειες προς μεταρρυθμίσεις ενίσχυσης και ανάπτυξης, έχουμε κάθε λόγο να πιστεύουμε ότι η Ελλάδα θα συνεχίζει να βελτιώνει την ανταγωνιστικότητά της τα επόμενα έτη.